

ΠΕΜΠΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Ελλάδα στον 20ό αιώνα

1. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του 20ού αιώνα που λείπουν.

1912-1913: Βαλκανικοί πόλεμοι (Α΄ Βαλκανικός πόλεμος 1912, Β΄ Βαλκανικός πόλεμος 1913)

1914-1919: Το 1914 ξέσπασε στην Ευρώπη ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Ελλάδα, λόγω του εθνικού διχασμού, εισέρχεται στον πόλεμο το 1917.

1922: Μικρασιατική καταστροφή

1940-1945: Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος. Η Ελλάδα θα μπει στον πόλεμο το 1941 με μετά την επίθεση που δέχτηκε από τους Ιταλούς.

2. Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα της στήλης Α' με τις ιδιότητες της στήλης Β'.

ΣΤΗΛΗ Α΄

1. Γεώργιος Τσόντος
2. Γερμανός Καραβαγγέλης
3. Ίων Δραγούμης
4. Παύλος Μελάς

ΣΤΗΛΗ Β΄

- α. Διπλωμάτης
- β. Μακεδονομάχος
- γ. Μητροπολίτης Καστοριάς
- δ. Μακεδονομάχος

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ: 1-β, 2-γ, 3-α, 4-δ)

3. Αφού συμπληρώσετε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο, συζητήστε στην τάξη για τη σημασία του Μακεδονικού Αγώνα και της εξέγερσης στο χωριό Θέρισο της Κρήτης.

Μακεδονικός Αγώνας ονομάζεται η ένοπλη σύγκρουση Ελλήνων και Βουλγάρων ανταρτών στον χώρο της Μακεδονίας την περίοδο **1904-1908**. Ο νεαρός αξιωματικός **Παύλος Μελάς** σκοτώθηκε σε σύγκρουση με τον τουρκικό στρατό στο χωριό Στάπιστα της Καστοριάς, στις **13 Οκτωβρίου 1904**. Τον Μάρτιο του 1905 ξέσπασε στο χωριό **Θέρισο** της Κρήτης ένοπλη εξέγερση, με επικεφαλής τον **Ελευθέριο Βενιζέλο** και κύριο αίτημα την **ένωση** του νησιού με την Ελλάδα.

4. Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα www.venizelos-foundation.gr πληροφορίες σχετικά με τη ζωή και τη δράση του Ελευθέριου Βενιζέλου.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος γεννήθηκε στις Μουρνιές Χανίων το 1864. Το 1866 η οικογένεια του εξορίστηκε στα Κύθηρα επειδή ο πατέρας του, Κυριάκος, συμμετείχε στην Κρητική επανάσταση. Από εκεί η οικογένεια κατέφυγε στη Σύρο, όπου ο Βενιζέλος διδάχθηκε και τα πρώτα του γράμματα. Παρότι ο πατέρας του τον προόριζε για έμπορο, εκείνος σπούδασε στη Νομική Αθηνών, της οποίας και ανακηρύχθηκε διδάκτορας το 1886. Το 1887 επέστρεψε στα Χανιά και άρχισε να δικηγорεί και να αναμειγνύεται με την πολιτική. Το 1888 συμμετείχε στην αρχισυνταξία και την έκδοση της εφημερίδας *Λευκά Όρη*, από την οποία αποχώρησε λίγους μήνες αργότερα για προσωπικούς λόγους. Το 1889 σε νεαρή ηλικία αποφάσισε να θέσει υποψηφιότητα ως αντιπρόσωπος της περιφέρειας Κυδωνίας στις εκλογές για την κρητική βουλή, στις οποίες και εξελέγη με το κόμμα των Φιλελευθέρων. Λόγω της τεταμένης πολιτικής κατάστασης που επικρατούσε στην Κρήτη, στις αρχές Οκτωβρίου του 1889 ο Βενιζέλος με στενούς συνεργάτες και φίλους διέφυγε στην Αθήνα. Έναν μήνα αργότερα ο Σακίρ Πασά ανέστειλε τα κυριότερα προνόμια που είχαν παραχωρηθεί στους χριστιανούς με την [Σύμβαση της Χαλέπας](#) και άλλαξε τις διατάξεις για την εκλογή αντιπροσώπων στην κρητική βουλή. Ο Βενιζέλος τάχθηκε υπέρ της αποχής από τις εκλογές μέχρι να αρθούν οι αυθαιρεσίες της οθωμανικής διοίκησης.

Μετά τη χορήγηση αμνηστίας, ο Βενιζέλος επέστρεψε στα Χανιά, όπου και παντρεύτηκε το [1890](#) με την Μαρία Ελευθερίου-Κατελούζου. Για μεγάλο χρονικό διάστημα παρέμεινε εκτός πολιτικής ασχολούμενος με την οικογένεια και τη δουλειά του. Στις [23 Ιανουαρίου 1897](#) ο Βενιζέλος αποφάσισε να συμπράξει με τους επαναστατημένους στο [Ακρωτήριο](#) και στις 25 Αυγούστου 1897 στο μοναστήρι της Αγίας Τριάδας θα συντάξει ο ίδιος ψήφισμα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις ζητώντας την Ένωση της Κρήτης με την υπόλοιπη Ελλάδα. Τελικά, η Κρήτη θα κηρυχτεί αυτόνομη με ύπατο αρμοστή τον πρίγκιπα Γεώργιο Β', γεγονός που δεν χαροποίησε ιδιαίτερα τον Βενιζέλο αλλά αρκέστηκε να το δει ως ένα παραπάνω βήμα μέχρι την Ένωση. Στις 23 Μαρτίου 1905 ξέσπασε η [Επανάσταση του Θερίσου](#) που ηγήθηκε ο Βενιζέλος κηρύσσοντας την ένωση με την Ελλάδα. Αποτέλεσμα ήταν να επέμβουν οι Μεγάλες Δυνάμεις και να παραιτηθεί ο Γεώργιος Β'. Ο αντικαταστάτης του Αλέξανδρος Ζαΐμης συνεργάστηκε στενά με τον Βενιζέλο και στις 12 Οκτωβρίου 1908 η κρητική συνέλευση κήρυξε την ανεξαρτησία της Κρήτης και την Ένωση με την Ελλάδα.

Αφορμή για την ανάμειξη του Βενιζέλου στα πολιτικά της Ελλάδας στάθηκε το κίνημα στο Γουδί το 1909. Ενώ ο ίδιος έλλειπε στην Ελβετία, με υπόδειξη πολιτών του φίλων εκλέχτηκε βουλευτής Αθηνών. Το 1910 επέστρεψε στην Ελλάδα και ίδρυσε το κόμμα των Φιλελευθέρων σχηματίζοντας για πρώτη φορά κυβέρνηση (15 Οκτωβρίου 1910). Το 1912 γίνονται νέες εκλογές που ο Βενιζέλος θριάμβευσε και ήταν πλέον πανίσχυρος. Με τον Βενιζέλο επικεφαλής η Ελλάδα κυριολεκτικά διπλασίασε το έδαφος της κατά τους Βαλκανικούς πολέμους.

Με το ξέσπασμα του Α' Παγκοσμίου πολέμου άρχισαν να φαίνονται οι διαφωνίες του με το παλάτι και κυρίως για την στάση ουδετερότητας που ήθελε να κρατήσει ο

Κωνσταντίνος, ενώ ο Βενιζέλος ζητούσε την ανάληψη δράσης στο πλευρό των Αγγλογάλλων της Αντάντ. Αποτέλεσμα ήταν ο Βενιζέλος να οδηγηθεί σε παραίτηση και να αρνηθεί να συμμετάσχει στις εκλογές του 1915, γιατί θεώρησε, και δικαιολογημένα, ότι η διάλυση της Βουλής από τον βασιλιά ήταν αντισυνταγματική. Στο μεταξύ, την 1η Οκτωβρίου 1916 οι Αγγλογάλλοι αποβιβάζονται στη Θεσσαλονίκη και με την υποστήριξη τους δημιουργείται η «Επιτροπή Εθνικής Άμυνας» με ηγέτες τον Βενιζέλο, τον ναύαρχο Κουντουριώτη και τον στρατηγό Δαγκλή. Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος εκθρονίστηκε, ο Βενιζέλος συμφιλιώθηκε με τον διάδοχο Αλέξανδρο και η Ελλάδα μπήκε στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ. Με τη λήξη του πολέμου, ο Βενιζέλος υπογράφοντας την συνθήκη του Νειγύ και την συνθήκη των Σεβρών είχε πια δημιουργήσει την «Ελλάδα των δυο θαλασσών και των πέντε ηπείρων». Καθώς όμως επέστρεφε από το Παρίσι δέχτηκε απόπειρα δολοφονίας από δυο απότακτους βασιλικούς αξιωματικούς. Η μη αναμενόμενη ήττα τού κόμματος των Φιλελευθέρων στις εκλογές του 1920, ο σχηματισμός κυβέρνησης βασιλικών και η επάνοδος του Κωνσταντίνου στον θρόνο, οδήγησαν τον Βενιζέλο ξανά στο Παρίσι.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ανατέθηκε στον Βενιζέλο να διαπραγματευτεί με την Τουρκία. Οι διαπραγματεύσεις οδήγησαν στην υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης. Στις 4 Ιανουαρίου 1924 σχημάτισε νέα κυβέρνηση, διαφώνησε, όμως, ξανά με τους βασιλικούς για το πολιτειακό πρόβλημα και έφυγε εκ νέου για το εξωτερικό. Επέστρεψε στην Αθήνα το 1928, για να εξασφαλίσει αυτή τη φορά τη νίκη στις εκλογές στις οποίες έλαβε σχεδόν παμπσηφία. Η διακυβέρνησή του κατά τα έτη 1928-1932 υπήρξε περίοδος οικονομικής ανάπτυξης για τη χώρα. Όμως μετά την ανάμειξή του στο αποτυχημένο κίνημα του 1935, που εκδηλώθηκε από βενιζελικούς αξιωματικούς, εγκατέλειψε πλέον οριστικά την Ελλάδα για να μεταβεί στο Παρίσι όπου και πέθανε στις 19 Μαρτίου 1936. Η σορός του μεταφέρθηκε στην Κρήτη και θάφτηκε με όλες τις τιμές στο Ακρωτήρι Χανίων.

5. Να συμπληρώσετε τα κενά που υπάρχουν στο παρακάτω κείμενο:

Ο Α' Βαλκανικός Πόλεμος ξέσπασε τον Οκτώβριο του **1912**. Ο ελληνικός στρατός κινήθηκε προς δύο κατευθύνσεις: προς την **Ήπειρο** και τη **Μακεδονία**. Τον Ιούνιο του **1913** ξέσπασε ο Β' Βαλκανικός πόλεμος. Τότε ο ελληνικός στρατός κέρδισε σημαντικές νίκες και κατέλαβε την υπόλοιπη **κεντρική** καθώς και την **ανατολική** Μακεδονία. Μετά τους νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους το ελληνικό κράτος **διπλασίασε** σχεδόν την έκτασή του.

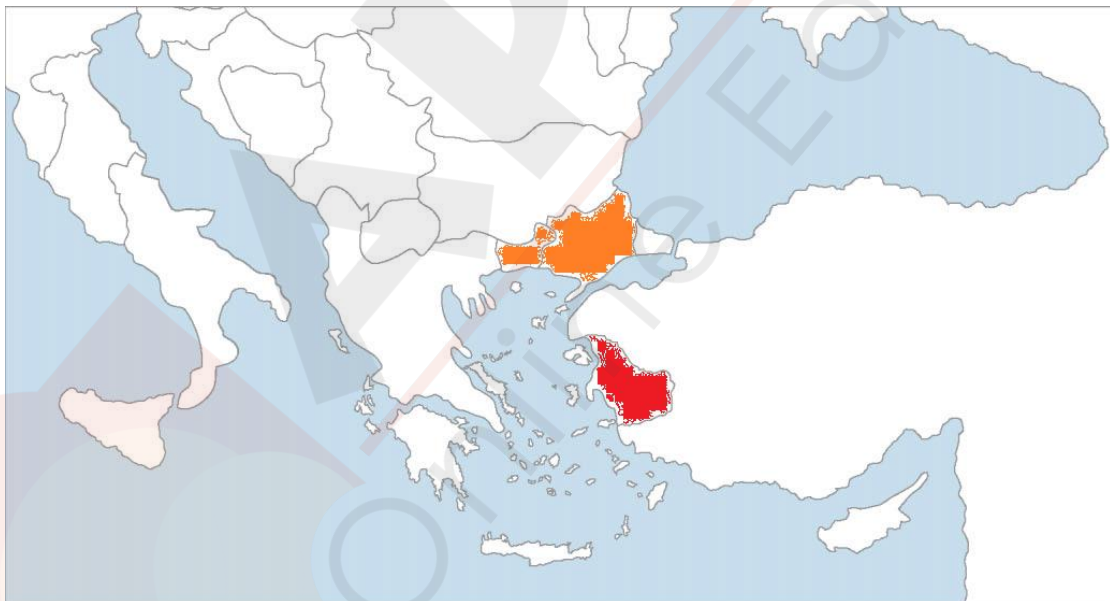
6. Τοποθετήστε τις εξής χώρες στη συμμαχία που ανήκαν στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο: Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία, Αυστροουγγαρία, Γερμανία, Σερβία, Μαυροβούνιο, ΗΠΑ, Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία.

Κεντρικές Δυνάμεις	Σύμμαχοι (Αντάντ)
Βουλγαρία	Ελλάδα
Τουρκία	Ρουμανία
Αυστροουγγαρία	Σερβία

Γερμανία	Μαυροβούνιο
	ΗΠΑ
	Βρετανία
	Γαλλία
	Ρωσία

7. Σημειώστε στον χάρτη τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος με τη Συνθήκη των Σεβρών (28 Ιουλίου /10 Αυγούστου 1920).

Στο ελληνικό κράτος ενσωματώθηκαν η Δυτική και η Ανατολική Θράκη, εκτός από την περιοχή της Κωνσταντινούπολης (στον χάρτη σημειώνεται με πορτοκαλί χρώμα), καθώς και η περιοχή της Σμύρνης (με κόκκινο χρώμα στον χάρτη).

8. Τοποθετήστε τους εξής όρους στη στήλη που ταιριάζουν: ουδετερότητα, Σύμμαχοι, Γερμανοί, Φιλελεύθεροι, Επιτροπή Εθνικής Άμυνας.

Κωνσταντίνος	Βενιζέλος
Ουδετερότητα	Σύμμαχοι
Γερμανοί	Φιλελεύθεροι
	Επιτροπή Εθνικής Άμυνας

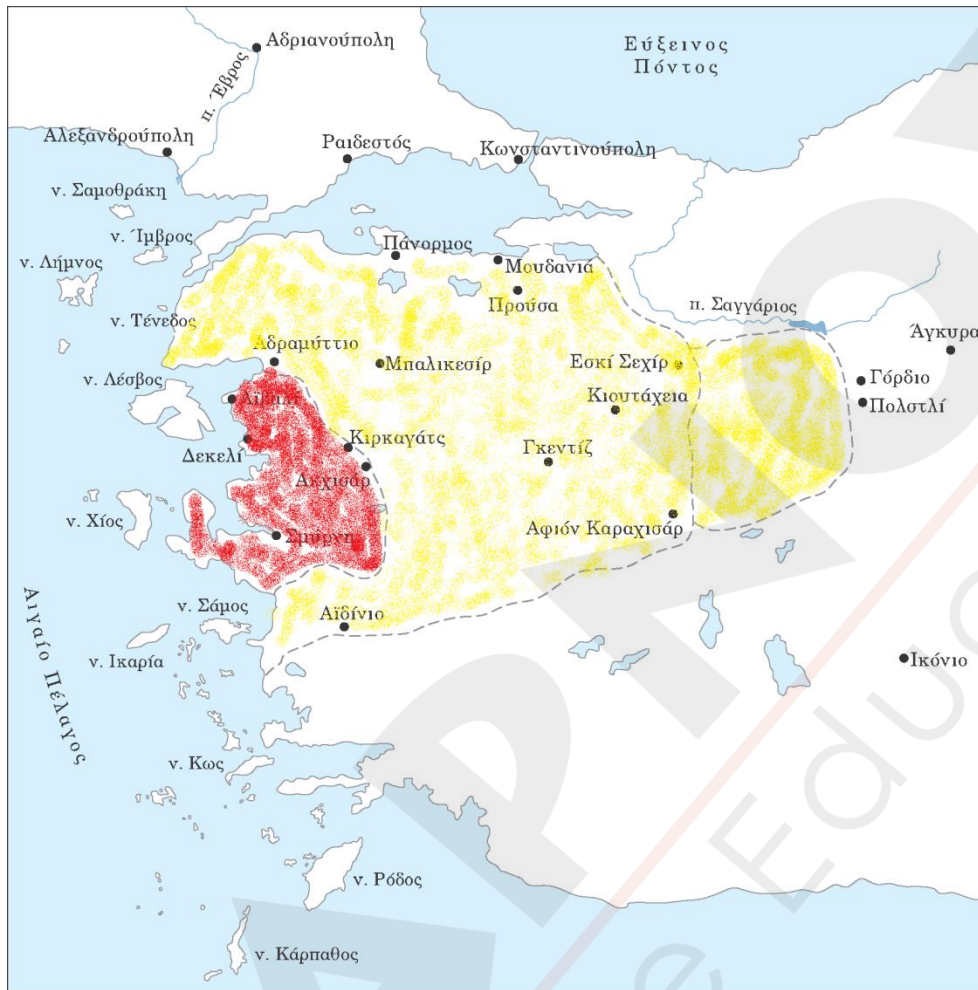
9. Λαμβάνοντας υπόψη σας τον «Εθνικό Διχασμό», με τη βοήθεια του δασκάλου σας, σημειώστε ποιες είναι οι συνέπειες της έλλειψης εθνικής ομοψυχίας και των εσωτερικών συγκρούσεων σε κρίσιμες περιόδους.

Η διάσταση απόψεων μεταξύ του βασιλιά Κωνσταντίνου και του Βενιζέλου για τη στάση που έπρεπε να κρατήσει η Ελλάδα όταν ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος έφτασε στα Βαλκάνια, οδήγησε στον λεγόμενο «εθνικό διχασμό». Η διένεξη αυτή χώρισε τον ελληνικό λαό, δημιούργησε ψυχικό χάσμα μεταξύ των πολιτών και γέννησε έντονη αντιπαλότητα η οποία ήταν δύσκολο να ξεπεραστεί. Ο διχασμός εκδηλώθηκε σε μια πολύ κρίσιμη για τις εθνικές διεκδικήσεις περίοδο, όταν η ομοψυχία του λαού ήταν απαραίτητη για την επίτευξη των εθνικών στόχων.

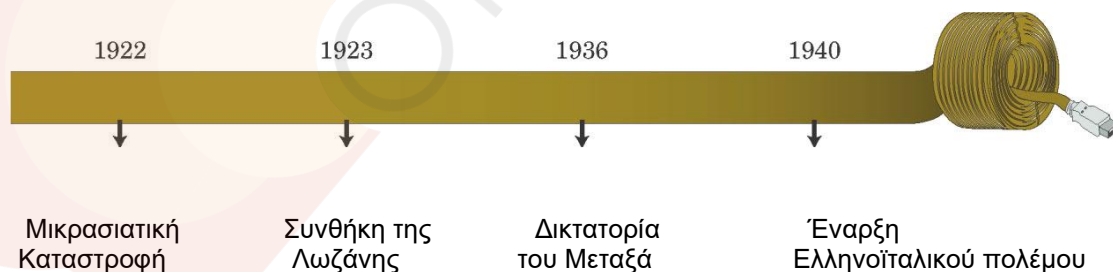
Είναι γεγονός ότι όταν ένας λαός είναι διχασμένος δεν μπορεί ούτε να αναπτυχθεί ούτε να εξελιχθεί οικονομικά ή πνευματικά. Μια χώρα που είναι αντιμέτωπη με τέτοιες εσωτερικές διχόνοιες είναι εύκολο να πέσει θύμα ξένων επεμβάσεων και επιβολής, να υποχρεωθεί σε συμβιβασμούς που δεν εξυπηρετούν τα συμφέροντα του λαού της και να δεχτεί χωρίς αντίρρηση ξένες επεμβάσεις στις εσωτερικές της υποθέσεις. Και, δυστυχώς, όπως έχει αποδειχθεί από την ιστορία του τόπου μας, συνήθως, η εσωτερική διχόνοια οδηγεί σε εθνική καταστροφή.

10. Χρωματιστέ στον χάρτη με κόκκινο χρώμα την περιοχή της Σμύρνης που παραχωρήθηκε στη διοίκηση του ελληνικού στρατού το 1919 και με κίτρινο την περιοχή, όπου επεκτάθηκε.

(Με **κόκκινο** χρωματίζουμε το μικρό κομμάτι του χάρτι στα παράλια του Αιγαίου που περιλαμβάνει τις περιοχές: Σμύρνη, Ακχισάρ, Αϊβαλί, Δεκελί. Με **κίτρινο** όλη την περιοχή που περικλείεται από τις διακεκομμένες γραμμές και φτάνει μέχρι τον ποταμό Σαγγάριο και λίγο πριν τα Γόρδιο και Πολσλί.)

11. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του Μεσοπολέμου που λείπουν:

12. Συζητήστε στην τάξη και προσπαθήστε να καταγράψετε τα σπουδαιότερα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι πρόσφυγες που ήρθαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

Η Μικρασιατική Καταστροφή επηρέασε σημαντικά την πορεία του ελληνικού έθνους στη σύγχρονη εποχή. Ορισμένοι την παραλληλίσαν με την πτώση της Κωνσταντινούπολης το 1453, ενώ άλλοι θεώρησαν το 1922 ως αφετηρία της νέας Ελλάδας.

Βασικό πρόβλημα κατά εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα υπήρξε η στέγασή τους. Άνθρωποι εξαθλιωμένοι, που μετέφεραν, όσοι μπόρεσαν, κάποια αντικείμενα της κινητής τους περιουσίας έπρεπε να εξασφαλίσουν κάποιο κατάλυμα. Η προσωρινή τους στέγαση έγινε καταρχήν σε γήπεδα, θέατρα, αυλές εκκλησιών, δημόσια κτήρια, σε παράγκες, σε σκηνές, σε χαμόσπιτα και σε καλύβες που βρίσκονταν σε εγκαταλελειμμένα χωριά, σε οικισμούς αμιγώς προσφυγικούς. Οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες, την ώρα που η εξαθλίωση και η πείνα που θέριζαν κατά δεκάδες χιλιάδες τους πρόσφυγες. Δεν υπήρχαν έργα υποδοχής, ούτε δίκτυα ύδρευσης, ηλεκτροφωτισμού και αποχέτευσης. Έλειπαν παντελώς οι χώροι αναψυχής, ενώ μεταδίδονταν εύκολα επιδημικές ασθένειες όπως ο εξανθηματικός [τύφος](#), η [γρίπη](#), η [ελονοσία](#), η [φυματίωση](#) και η [ευλογιά](#), παρούσες ήδη στην Ελλάδα και πριν την άφιξη των προσφύγων. Φαίνεται λογικό, λοιπόν, το γεγονός ότι δόθηκε προτεραιότητα στην αντιμετώπιση στοιχειωδών και πιεστικών αναγκών, όπως ήταν η διατροφή που αντιμετωπίστηκε με την οργάνωση συσσιτίων και παροχή τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης, όπως και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Τα νέα δεδομένα μεγάλωναν τη φτώχεια των πολιτών τόσο στις πόλεις όσο και στις αγροτικές περιοχές. Τα πενιχρά εισοδήματα συρρικνώθηκαν ακόμη περισσότερο, αφού με την έλευση των προσφύγων δημιουργήθηκε υπερπροσφορά εργατικών χεριών. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τη διεθνή οικονομική κρίση και την υποτίμηση της δραχμής εξανέμιζε το εισόδημα των εργαζομένων, τα ημερομίσθια παρέμεναν σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα ενώ συγχρόνως αυξήθηκαν οι άμεσοι και οι έμμεσοι φόροι με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να φτάσουν στα όρια της εξαθλίωσης: «Αυτοί οι μισθοί μεταφράζονται πρακτικά σε μισό καρβέλι ψωμί ανά άτομο την ημέρα, μια χούφτα ελιές, λίγο ελαιόλαδο, και ψάρι ή κρέας μόνο μία ή δύο φορές το μήνα».

Όπως είναι φυσικό η κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση των προσφύγων στην ελληνική κοινωνία δεν έγινε χωρίς προβλήματα. Οι πρόσφυγες κάνουν ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία τους ανάμεσα στους πληθυσμούς της Δράμας, της Αλεξανδρούπολης, της Καβάλας, των Γιαννιτών, της Κατερίνης και των Σερρών. Αντίθετα, οι ντόπιοι κυριαρχούν στην Πελοπόννησο και σε πόλεις της Θεσσαλίας. Οι ντόπιοι πληθυσμοί ανησύχησαν βλέποντας τους πρόσφυγες και δεν είναι λίγες οι φορές που τους αντιμετώπισαν με έχθρα και καχυποψία, γι' αυτό και προσπαθούσαν να αποτρέψουν την εγκατάστασή τους όπου μπορούσαν. Σε δήμους κυρίως της βόρειας Ελλάδας αναφέρονται επίσης και βιαιοπραγίες ανάμεσα σε ντόπιους και πρόσφυγες (συμπλοκές στην Έδεσσα το 1928, εμπρησμός προσφυγικών παρατηγμάτων στο Βόλο, δολοφονίες και επιθέσεις).

Αντιμετώπιση προβλημάτων

Το έργο της περίθαλψης των προσφύγων ήταν τεράστιο και το ανέλαβαν πολλοί οργανισμοί, μεταξύ των οποίων ήταν το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων, η Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων (ΕΑΠ), το Υπουργείο Υγιεινής Πρόνοιας και Αντιλήψεων, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος καθώς και διάφοροι άλλοι φορείς, ανθρωπιστικοί οργανισμοί και φιλανθρωπικές οργανώσεις που δραστηριοποιήθηκαν στην Ελλάδα την περίοδο αυτή, όπως ο Βρετανικός [Ερυθρός Σταυρός](#), ο Σουηδικός Ερυθρός Σταυρός, ο Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός, η YMCA κ.ά. Το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε αρχικά το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (ΤΠΠ),

που ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1922. Επιπλέον, η ελληνική κυβέρνηση προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αυξανόμενες οικονομικές δυσκολίες που ανέκυψαν με την έλευση των προσφύγων, κατέφυγε στον δανεισμό με αποτέλεσμα τη διόγκωση του εξωτερικού χρέους και την όλο και μεγαλύτερη εξάρτηση της χώρας (οικονομική και πολιτική) από τις ξένες δυνάμεις.

Η αποκατάσταση διακρίθηκε σε αγροτική και αστική. Η ΕΑΠ έδωσε το βάρος στην αγροτική αποκατάσταση και φρόντισε ιδιαίτερα για την εγκατάσταση τους σε παραμεθόριες περιοχές της Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης, στοχεύοντας και στην ενίσχυση των συνόρων. Η αγροτική αποκατάσταση περιλάμβανε τη στέγαση σε ανταλλάξιμα σπίτια των χωριών ή σε νέους προσφυγικούς οικισμούς, που συντάσσονταν με πρότυπα ρυμοτομικά σχέδια. Τέτοιοι οικισμοί δημιουργήθηκαν πάνω από 2.000 σε όλη την Ελλάδα, από τους οποίους 1.381 στη Μακεδονία και 236 στη Θράκη. Η αγροτική αποκατάσταση προέβλεπε επίσης τη διανομή στους πρόσφυγες κλήρων 35 στρέμματα, που δεν αποτελούσαν ενιαία έκταση και ποίκιλλαν ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας και το μέγεθος της οικογένειας. Στους αγρότες παραχωρούνταν επιπλέον εργαλεία, σπόροι και ζώα για τις καλλιέργειες των χωραφιών τους.

Με την αστική αποκατάσταση, που περιλάμβανε μόνο τη στέγαση και όχι τη μέριμνα για εξεύρεση εργασίας, ασχολήθηκε περισσότερο το Υπουργείο Πρόνοιας και όχι η ΕΑΠ. Οι πρώτοι αστικοί προσφυγικοί οικισμοί οικοδομήθηκαν σε περιοχές της Αθήνας, όπως στη Καισαριανή, στον Βύρωνα, στην Νέα Ιωνία και στη Κοκκινιά του Πειραιά. Ακολούθησαν οι συνοικισμοί της Θεσσαλονίκης, της Καβάλας, των Σερρών, του Βόλου, του Αγρινίου κ.ά. Η δημιουργία των αστικών συνοικισμών, συχνά ελλείπει χρόνου και χρημάτων, δεν συνοδεύονταν από έργα υποδομής και κοινής ωφέλειας. Τα σπίτια των αστικών και αγροτικών συνοικισμών ήταν λιθόκτιστα ή από οπτόπλινθους, υπήρχαν όμως και ορισμένα ξύλινα προκατασκευασμένα. Μερικές οικογένειες προσφύγων, που δεν κατάφεραν να υπαχθούν στην κρατική μέριμνα παροχής στέγης, θα ζήσουν για αρκετά χρόνια σε χαμόσπιτα δημιουργώντας ολόκληρες παραγκουπόλεις στα όρια των πόλεων ή γύρω από τους προσφυγικούς συνοικισμούς.

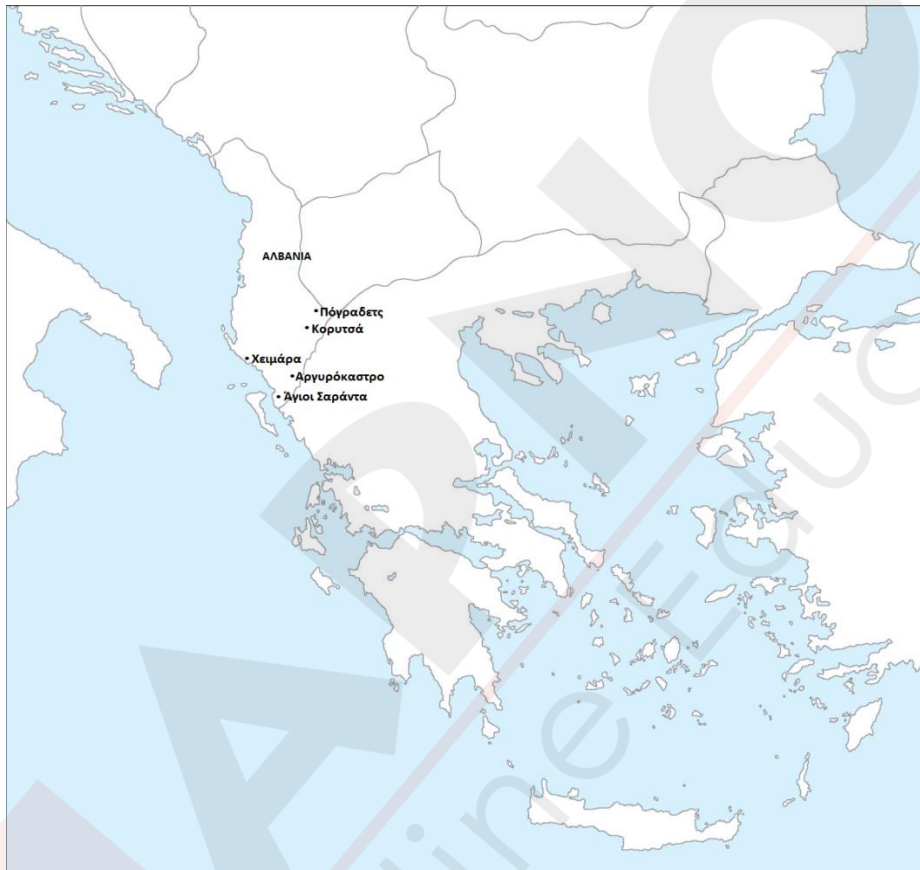
13. Τοποθετήστε τα γεγονότα στη σειρά αρχίζοντας από το παλαιότερο: ΟΧΙ, έναρξη Β' Παγκοσμίου Πολέμου, προέλαση ελληνικού στρατού στη Βόρεια Ήπειρο, τορπιλισμός «Έλλης».

1. Έναρξη Β' Παγκοσμίου πολέμου
2. Τορπιλισμός « Έλλης»

3. ΟΧΙ

4. Προέλαση ελληνικού στρατού στη Βόρεια Ήπειρο

14. Σημειώστε στον χάρτη την προέλαση του ελληνικού στρατού στη Βόρεια Ήπειρο κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

15. Αναζητήστε στο διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες <http://www.ime.gr/chronos> και <http://www.greekholocausts.gr> πληροφορίες για την τριπλή Κατοχή της Ελλάδας (γερμανική, ιταλική και βουλγαρική) κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Στην Ελλάδα, με το τέλος των επιχειρήσεων, που ολοκληρώθηκαν με την πτώση της Κρήτης τον Μάιο του 1941, οι Γερμανοί επέβαλλαν **τριζωνική κατοχική διοίκηση**, δηλαδή γερμανική, ιταλική και βουλγαρική.

Το Ράιχ είχε λίγα εδάφη υπό τον άμεσο έλεγχό του, που όμως ήταν περιοχές μεγάλης οικονομικής και στρατηγικής σημασίας. Τέτοιες ήταν η Αττική με την πρωτεύουσα Αθήνα, το αεροδρόμιο, το λιμάνι του Πειραιά και τα νησιά του Σαρωνικού. Επιπλέον η Θεσσαλονίκη, αλλά και όλη η κεντρική Μακεδονία από τον Αλιάκμονα μέχρι το Στρυμόνα. **Και από τα νησιά τη Μήλο, τη Λήμνο, τη Μυτιλήνη, τη Χίο και τους 3 από τους 4 νομούς της Κρήτης, δηλαδή Χανίων, Ρεθύμνου και Ηρακλείου.** Τέλος

έλεγε την ουδέτερη ζώνη στην ελληνοτουρκική μεθόριο, για να μην προκληθεί ένταση μεταξύ Τούρκων και Βούλγαρων. Οι Βούλγαροι πήραν ξανά την ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, όπως είχαν κάνει και στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο πριν από 23 χρόνια! Και οι Ιταλοί όλο το υπόλοιπο κομμάτι της χώρας, που ήταν και το μεγαλύτερο, αλλά και μειωμένης οικονομικής και στρατηγικής σημασίας. Οι τρεις ζώνες κατοχής είχαν και διαφορετικό νόμισμα, το κατοχικό μάρκο το «γερμανικό έδαφος», τη μεσογειακή δραχμή το «ιταλικό έδαφος» και το λέβα το «βουλγαρικό έδαφος».

Στην αρχή οι Γερμανοί απελευθέρωσαν τους Έλληνες αιχμαλώτους και επέτρεψαν την ελληνική σημαία στα δημόσια κτήρια, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση του **Μουσολίνι**. Αυτό το έκαναν δείχνοντας «ευμενή μεταχείριση» αναγνωρίζοντας τη γενναία αντίσταση των Ελλήνων στρατιωτών. Όμως πολύ γρήγορα διαφεύστηκαν όσοι πίστευαν ότι οι Γερμανοί θα έδειχναν συμπάθεια στους Έλληνες, επειδή θαύμαζαν τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Ακόμη και το γεγονός ότι η χώρα μας ήταν φτωχή σε πρώτες ύλες έκανε πολλούς να πιστεύουν ότι δε θα ενδιέφερε τον γερμανικό ιμπεριαλισμό.

Όμως οι Γερμανοί είχαν από την αρχή στόχο την ολοκληρωτική υποταγή της Ελλάδας με συστηματικό τρόπο. Ζήτησαν την εκπόνηση 6 μελετών για την Ελλάδα στο Ινστιτούτο Διεθνούς Οικονομίας στο Κίελο που αφορούσαν τη βιομηχανία τροφίμων, τα ναυπηγία την κλωστούφαντουργία, το καουτσούκ, τα μεταλλεύματα και τη σιδηροβιομηχανία. Έτσι γνώριζαν την παραγωγική βάση της χώρας και πώς μπορούσαν να την εκμεταλλευτούν. Αμέσως μετά την κατάκτηση της χώρας κατάσχασαν οτιδήποτε σε τρόφιμα και μεταλλεύματα υπήρχε στις αποθήκες και εξαγόρασαν ή νοίκιασαν ή δέσμευσαν ελληνικές βιομηχανίες που είχαν οικονομικό ενδιαφέρον. Έτσι ποσότητες σιδηρομεταλλευμάτων, χρωμίου, νικελίου, πυρίτη, μαγγανίου και γρανίτη προμήθευαν τη γερμανική αγορά. Από αυτό το εξαγωγικό εμπόριο ζήτησε μερίδιο και η Ιταλία, αλλά μέχρι και το τέλος της Κατοχής το 76% των ελληνικών εξαγωγών κατευθυνόταν προς τη Γερμανία και μόνο το 17% προς την Ιταλία.

Με τη συμφωνία της Ρώμης το 1942 συνομολογήθηκε δάνειο που οι δυνάμεις Κατοχής θα έπαιρναν από την Τράπεζα της Ελλάδας για τα έξοδα κατοχής. Ο καθηγητής Α. Αγγελόπουλος το υπολόγισε σε 3,5 δις δολάρια, που προσθέτοντας τόκο 3% φτάνει στα 13 δις δολάρια.

Το εθνικό νόμισμα κατέρρευσε και ουσιαστικά αντικαταστάθηκε με τις χρυσές λίρες, που οι Σύμμαχοι έστελναν στις οργανώσεις του βουνού, αλλά και τις λίρες που πούλησαν οι Γερμανοί μέσω της Τράπεζας της Ελλάδας, για να στηρίξουν τη δραχμή. Επίσης η επίσχεση προϊόντων, όπως καπνός, ελαιόλαδο κ.ά., αλλά και τραπεζών, επιχειρήσεων, ορυχείων αρκούσε για να συντηρεί τον στρατό κατοχής, αλλά δημιουργούσε τεράστιο πρόβλημα διαβίωσης στον ελληνικό πληθυσμό και κυρίως εκείνου που διέμενε στα αστικά κέντρα.

Επιπλέον η πτώση της παραγωγής, η πτώση του εισοδήματος και μάλιστα όχι μόνο των φτωχών, αλλά και των μεσαίων και υψηλών κοινωνικών στρωμάτων, που έχασαν τις καταθέσεις τους από τον υψηλό πληθωρισμό, η ανεργία, η διακοπή του εισαγωγικού εμπορίου, η αύξηση της ζήτησης, λόγω των δυνάμεων κατοχής και ο ναυτικός αποκλεισμός της χώρας μας, που επέβαλε η Βρετανία για στρατιωτικούς λόγους έφερε τεράστιο επισιτιστικό πρόβλημα και το χειμώνα του 1942 χιλιάδες άνθρωποι πέθαναν από την πείνα στην Αθήνα.

Τριπλή κατοχή της Ελλάδας από τις Δυνάμεις του Άξονα (1941-1944)

Ταυτόχρονα τα σκληρά αντίποινα των δυνάμεων κατοχής οι οποίες επικαλούνταν τη συλλογική ευθύνη για κάθε εκτέλεση Γερμανού στρατιώτη, προκάλεσαν ακόμη μεγαλύτερη πληθυσμιακή αιμοραγία στη χώρα. Γενικά, τα Ες Ες στην κατεχόμενη Ευρώπη εφάρμοζαν την ποσοτική αναλογία 50:1 (δηλαδή για κάθε 1 Γερμανό που σκότωναν οι αντάρτες οι Γερμανοί εκτελούσαν 50 πολίτες), ενώ στην Ελλάδα η Βέρμαχτ εφάρμοσε κατά μέσο όρο 10 εκτελέσεις για κάθε σκοτωμένο Γερμανό. Αποτέλεσμα της τακτικής αυτής των Γερμανών ήταν οι ομαδικές εκτελέσεις σε δεκάδες περιοχές της χώρας,

όπως στα Καλάβρυτα, στο Δίστομο Βοιωτίας, στην Κλεισούρα Καστοριάς, στο Κομμένο Άρτας, στον Κάνδανο και στα Ανώγεια της Κρήτης, στα Άνω και Κάτω Κερδύλλια, στο Μεσόβουνο Κοζάνης και αλλού. Το ίδιο έκαναν και οι Βούλγαροι, οι σύμμαχοι των Γερμανών, στη Μακεδονία και τη Θράκη. Για παράδειγμα 189 άντρες εκτελέστηκαν στο Δοξάτο Δράμας και 18 άτομα στο Ν. Σκοπτό Σερρών.

Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω ήταν η Ελλάδα, αναλογικά με τον πληθυσμό της, να έχει τους περισσότερους νεκρούς μετά τη Σοβιετική Ένωση (πάνω από 500.000). Η καταστροφή για τη χώρα ήταν τεράστια. Εκτός από τους εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους, που πέθαναν από την πείνα ή τα αντίποινα, καταστράφηκε η οικονομία και μεγάλο μέρος των υποδομών της. Συγκεκριμένα, καταστράφηκε πάνω από το 70% της γεωργικής παραγωγής, το 82% της βιομηχανικής παραγωγής, το 72% των μεταφορικών μέσων, το 25% των ελληνικών δασών, το 90% των γεφυρών, το 90% των αμαξοστοιχιών, το 60% των ζώων, το 78% της ναυτιλίας. Η διάσκεψη των Παρισίων το 1946 υπολόγισε το ύψος των επανορθώσεων που έπρεπε να καταβάλει η Γερμανία στην Ελλάδα σε 8,5 εκατομμύρια δολάρια!

<http://eranistis.net/wordpress/2013/10/20/%CE%B7-%CF%84%CF%81%CE%B9%CF%80%CE%BB%CE%AE-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%AE-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82-1941-1944/>

16. Ένα από τα πιο γνωστά τραγούδια την περίοδο του 1940 ήταν το «Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του». Αφού το μελετήσετε, συγκρίνετε το με το «Η τελευταία Π.Α. εκατονταετία», που περιλαμβάνεται στο βιβλίο *η Γλώσσα μου* (ο. 39, τόμ. Α'). Κατόπιν σημειώστε ποιες ομοιότητες διαπιστώνετε ανάμεσά τους.

Το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Η τελευταία Π.Α. εκατονταετία» γράφτηκε τον δεύτερο χρόνο της γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα (Ιούλιος - Αύγουστος 1942). Κύριο θέμα του είναι η δραματική εικόνα της επιστροφής των Ελλήνων στρατιωτών από το μέτωπο μετά το τέλος του ελληνοϊταλικού πολέμου και τη συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς. Αντίθετα, το ποίημα «Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του» ήταν ένα τραγούδι που εμπύχωνε τους φαντάρους όταν ξεκινούσαν να πολεμήσουν τους Ιταλούς στα βουνά της Ηπείρου.

Οι στρατιώτες στο ποίημα του Ρίτσου κατηφορίζουν τα βουνά αποδυναμωμένοι με παλιά ντουφέκια, δίχως σφαίρες, εξαντλημένοι ψυχολογικά από τη συνθηκολόγηση και σωματικά καταπονημένοι από τις κακουχίες που υπέμεναν μήνες τώρα. Οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουν καμιά σχέση με εκείνους που λίγους μήνες πριν τραγουδούσαν το «Βάζει ο Ντούτσε τη στολή του..».

• Κοινό σημείο στα δύο ποιήματα ότι και τα δύο αναφέρονται στον πόλεμο του 40.

17. Με τη βοήθεια του δασκάλου σας, σημειώστε τις ομοιότητες ανάμεσα στην Επανάσταση του 1821 και την Εθνική Αντίσταση κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η Εθνική Αντίσταση κατά τη διάρκεια της Κατοχής είναι δυο γεγονότα πολύ σημαντικά στην ιστορία της χώρας. Αν και η χρονική απόσταση μεταξύ τους είναι μεγάλη και η αφετηρία τους διαφορετική τα γεγονότα αυτά περισσότερο παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες:

• Το 1821 οργανώθηκαν κάτω από την καθοδήγηση της Φιλικής Εταιρείας, στην Κατοχή υπό την καθοδήγηση των αντιστασιακών οργανώσεων, κυρίως του ΕΑΜ που ήταν και η πιο μαζική οργάνωση-, του ΕΔΕΣ και άλλων μικρότερων ομάδων. Η μυστικότητα στην οργάνωση των

αντάρτικων ομάδων μπορεί να συγκριθεί με την απόλυτη μυστικότητα που επικρατούσε ανάμεσα στα μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Εξάλλου υπήρχε και ο «όρκος του αντάρτη» και ο «όρκος της Φιλικής Εταιρείας» που δέσμευε τα μέλη τους.

- Οι αντάρτες και οι αντάρτικες ομάδες είχαν πρότυπο τον αγώνα των κλεφτών και πολλές φορές χρησιμοποιούσαν ως ψευδώνυμο ονόματα ηρώων της Επανάστασης. π. χ. η οργάνωση «Μπουμπουλίνα», και τα αντιστασιακά σώματα «Αθανάσιος Διάκος» και «Οδυσσέας Ανδρούτσος» που δρούσαν στην περιοχή του Κιλκίς και των Σερρών. Ο ίδιος ο αρχηγός του ΕΛΑΣ επηρεασμένος από τον αρχαίο θεό του πολέμου επιλέγει το όνομα Άρης και το επίθετο Βελουχιώτης από το Βελούχι, το θρυλικό βουνό των κλεφτών που δεσπόζει πάνω από το Καρπενήσι.
- Ο ελληνικός λαός ακολούθησε το κάλεσμα και των Φιλικών και των ανταρτών. Άφησε πίσω του υπάρχοντα και οικογένεια και πήρε τα όπλα να υπερασπιστεί την πατρίδα του.
- Η έλλειψη όπλων και πολεμοφοδίων αντισταθμίστηκε από τη γενναιότητα της ψυχής τους και του πόθου για λευτεριά.
- Κλέφτες και αντάρτες ζουν ελεύθεροι στα βουνά μακριά από Τούρκους, Γερμανούς

που ζουν στις πόλεις, και εφαρμόζουν την ίδια πολεμική τακτική: κλεφτοπόλεμο οι μεν, ανταρτοπόλεμο οι δε...

- Και στις δύο περιπτώσεις οι Έλληνες ξεκίνησαν να πολεμήσουν τον εχθρό με τα δικά τους πενιχρά μέσα χωρίς τη βοήθεια των ξένων.

18. Τοποθετήστε στην ιστορική γραμμή τα γεγονότα του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα που λείπουν:

19. Αναζητήστε σε εγκυκλοπαίδειες και το διαδίκτυο, στις ιστοσελίδες http://library.ucy.ac.cy/digital_library/greek/simae/eoka_gr.htm, http://myweb.cytanet.com.cy/iaae5559/greek_main.htm, πληροφορίες σχετικά με τη δράση της Ε.Ο.Κ.Α.

Η Κύπρος, στη μακραίωνη ιστορική της πορεία, γνώρισε πολλούς ξένους δυνάστες. Το 1571 την κατέλαβαν οι Τούρκοι οι οποίοι το 1878 την παραχώρησαν στους Βρετανούς, με ετήσιο ενοίκιο 92.800 λιρών. Οι Κύπριοι αρχικά είδαν θετικά την αλλαγή αυτή, θεωρώντας ότι οι Βρετανοί θα επέτρεπαν, εν καιρώ έστω, την ένωσή τους με την Ελλάδα, όπως είχαν πράξει και με τα Επτάνησα. Το 1889 κυπριακή αντιπροσωπεία πήγε στο Λονδίνο και αξίωσε την ένωση με την Ελλάδα. Το 1895 πραγματοποιήθηκαν συλλαλητήρια σε όλο το νησί απαιτώντας την ένωση. Νέα συλλαλητήρια έγιναν στο νησί το 1902 και το 1907, πάντα με το ίδιο αίτημα.

Το 1912-1913 η έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων αναζωπύρωσε τους πόθους των Κυπρίων. Ωστόσο οι Βρετανοί όχι μόνο δεν σεβάστηκαν τα αισθήματα των Κυπρίων, αλλά το 1914, προσάρτησαν επίσημα την Κύπρο, ως κτήση του Στέμματος. Το 1921, με αφορμή τα 100 χρόνια από την επανάσταση του 1821, σε ολόκληρη την Κύπρο ξέσπασαν πάνδημα συλλαλητήρια και διαδηλώσεις, πάντα με το ίδιο αίτημα, την ένωση με την Πατρίδα. Το 1928 νέα συλλαλητήρια συντάραξαν το νησί, με αφορμή την

επέτειο των 50 χρόνων αγγλικής κατοχής της Κύπρου. Ένα χρόνο μετά κυπριακή αντιπροσωπεία, με επικεφαλής τον μητροπολίτη Κιτίου Νικόδημο, πήγε και πάλι στο Λονδίνο, απαιτώντας την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Οι Κύπριοι παράλληλα στράφηκαν και προς την ελληνική κυβέρνηση, αναζητώντας υποστήριξη, αλλά έκρουσαν θύρες κλειστές, από την τότε κυβέρνηση του εθνάρχη Βενιζέλου.

Ακολούθησε, μέχρι το 1940 μια περίοδος άγριας καταπίεσης των Κυπρίων, που διακόπηκε από την εμπλοκή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το 1950 η Εκκλησία της Κύπρου οργάνωσε παγκύπριο δημοψήφισμα με το ερώτημα της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Εδώ πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Οι Κύπριοι δεν ψήφισαν, ούτε αργότερα πολέμησαν, απλώς και μόνο για να διώξουν τους Βρετανούς από το νησί τους. Όλες τους ενέργειες ήταν στην κατεύθυνση της ένωσης με την Ελλάδα. Με το όραμα της ένωσης πέθαναν όλα τα παλικάρια της ΕΟΚΑ και αγωνίστηκαν επί 4 χρόνια χιλιάδες Έλληνες, από τον Μακάριο και τον Γρίβα, μέχρι τον πλέον ταπεινό αγροφύλακα και ξυλοκόπο. Στο δε δημοψήφισμα το 95,7% των Κυπρίων –και των Τουρκοκυπρίων– τάχθηκε υπέρ της ένωσης με την Ελλάδα.

Ο Μακάριος παρέδωσε τους τόμους με τις υπογραφές των Κυπρίων τόσο στη βρετανική, όσο και στην ελληνική κυβέρνηση και βουλή. Η κυβέρνηση Παπάγου άρχισε να πιέζει προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά οι Βρετανοί απάντησαν επιδεικτικά ότι στην περίπτωση της Κύπρου δεν μπορούσε να ισχύσει το δικαίωμα αυτοδιάθεσης! Επίσης, οι Βρετανοί προσπάθησαν να σταματήσουν τις διπλωματικές κινήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, μέσω ΗΠΑ.

Έπειτα από αυτά, οι Έλληνες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι μόνο η ένοπλη δράση θα έφερνε το ποθητό αποτέλεσμα. Με τη σύμφωνη γνώμη του Παπάγου ιδρύθηκε η ΕΟΚΑ, στις 7 Μαρτίου 1953. Ο όρκος των 12 ιδρυτικών στελεχών δόθηκε στην οδό Ασκληπείου 36, στην Αθήνα, στο σπίτι του καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου, Γεράσιμου Κονιδάρη.

«Ορκίζομαι εις το όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος να φυλάξω, θυσιάζων και την ιδίαν μου ζωήν, υποφέρων και τα πλέον σκληρά βάσανα, μυστικόν παν ότι γνωρίζω και θέλω ακούσει διά την υπόθεσιν της Ενώσεως της Κύπρου. Θα υπακούσω δε εις τας εκάστοτε διδομένας μοι διαταγάς».

Τα λόγια αυτά πρόφεραν ένας προς ένας οι 12, με το δεξί χέρι ακουμπισμένο στην Καινή Διαθήκη. Η νέα αυτή Φιλική Εταιρεία προετοίμασε τον αγώνα που έμελλε να αρχίσει την 1η Απριλίου 1955. Παράλληλα όμως στην Κύπρο, ιδρύθηκε και η οργάνωση Κ.Α.Ρ.Η. (Κύπριοι Αγωνιστές Ριψοκίνδυνοι Ηγέτες). Τα μέλη της οργάνωσης ταξίδεψαν στην Κρήτη, όπου εκπαιδεύτηκαν σε τακτικές ανταρτοπόλεμου από τους καπετάνιους της κρητικής αντίστασης κατά των Γερμανών, Μανώλη και Γιάννη Μπαντουβά. Άλλα μέλη της ίδιας οργάνωσης εκπαιδεύτηκαν στην Αθήνα, σε αίθουσα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η ομάδα αυτή ενσωματώθηκε στην ΕΟΚΑ, με την έναρξη του αγώνα.

Η ΕΟΚΑ αποφασίστηκε να έχει πολιτικό αρχηγό τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο (φωτογρ. δεξιά) και στρατιωτικό αρχηγό των συνταγματάρχη Γρίβα. Οι δύο άνδρες σε όλο το διάστημα του αγώνα συνεργάστηκαν στενά και απολύτως επιτυχημένα, όπως

κρίνεται εκ του αποτελέσματος. Μετά την άφιξη του Γρίβα στην Κύπρο, τον Νοέμβριο του 1954, τέθηκαν σε εφαρμογή τα σχέδια δράσης που είχαν ήδη καταρτισθεί από τον Γρίβα και εγκριθεί από τον Μακάριο και την ελλαδική κυβέρνηση. Ωστόσο, ενώ ο αγώνας της ΕΟΚΑ είχε ξεκινήσει, η ελληνική κυβέρνηση δέχτηκε να συμμετάσχει στην τριμερή σύσκεψη Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας για το Κυπριακό. Η Ελλάδα

συμμετείχε κατόπιν πιέσεων, αποδεχόμενη όμως de facto, την εμπλοκή της Τουρκίας στην Κύπρο, όπως επιθυμούσαν οι Βρετανοί, πιστοί στην πολιτική τους του «διαίρει και βασίλευε». Η τριμερής άρχισε στις 29 Αυγούστου και ολοκληρώθηκε στις 7 Σεπτεμβρίου, με την ελληνική πλευρά να εμμένει στην αρχή της αυτοδιάθεσης της Κύπρου, εγγυώμενη μάλιστα στην Βρετανία, ότι σε περίπτωση ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα, οι βρετανικές βάσεις στο νησί θα παρέμεναν ως είχαν. Οι Βρετανοί όμως, έχοντας την πλήρη υποστήριξη των ΗΠΑ, όχι μόνο δεν συμφώνησαν, αλλά επιχείρησαν ναβάλουν τους Τούρκους επιδιαιτητές στο πρόβλημα. Μια μέρα πριν τη λήξη δε της τριμερούς συνδιάσκεψης ο τουρκικός όχλος, «αυθόρμητα» κινούμενος πυρπόλησε, λεηλάτησε, κακοποίησε, κατέστρεψε οτιδήποτε ελληνικό στην Πόλη και στη Σμύρνη

Στη μεγαλόνησο όμως ο αγώνας είχε ανάψει και θα συνεχιζόταν με αμείωτη ένταση, μέχρι την τελική νίκη. Γιατί δεν πρέπει να λησμονεί κανείς ότι η ΕΟΚΑ νίκησε. Γονάτισε μια αυτοκρατορία. Την ταπείνωσε και την εξευτέλισε. Η ΕΟΚΑ πολέμησε όχι μόνο τους Βρετανούς αποικιοκράτες. Είχε επίσης να αντιμετωπίσει τους Τούρκους, αλλά δυστυχώς και ορισμένους Έλληνες. Οι Βρετανοί ήταν οι φυσικοί αντίπαλοι. Εναντίον τους επικεντρώθηκε η δράση της ΕΟΚΑ. Αυτοί, από την πλευρά τους, έσπευσαν να χαρακτηρίσουν ως τρομοκράτες τους μαχητές της ελευθερίας και να τους αντιμετωπίσουν σαν να έχουν απέναντί τους κοινούς κατάδικους του ποινικού νόμου. Οι κρεμάλες και τα απάνθρωπα βασανιστήρια, στα οποία υπέκυψαν δεκάδες ηρωικοί αγωνιστές, αποτέλεσαν και θα αποτελούν παντοτινό στίγμα για την «πολιτισμένη» Αγγλία. Ιδιαίτερα άσχημη ήταν η κατάσταση όταν κυβερνήτης ανέλαβε ο στρατάρχης Χάρντιγκ. Ο απάνθρωπος αυτός άνδρας ήταν ο εμπνευστής της αγχόνης και δεν δίστασε να επιβάλει το στυγνότερο καθεστώς βίας σε όλο το νησί. Επί των ημερών του διαπράχθηκαν τα πλέον στυγνά εγκλήματα, ακόμα και απέναντι σε παιδιά. Ακόμα και τα μέτρα αυτά όμως δεν μπόρεσαν να τσακίσουν τον πόθο των Ελλήνων για την ελευθερία, για την ιερή ένωση.

Εχθρικά διακείμενοι απέναντι στον αγώνα της ΕΟΚΑ ήταν επίσης και οι Τουρκοκύπριοι, ή τουλάχιστον η πολιτική τους ηγεσία, η οποία εξέφραζε την πολιτική της Άγκυρας. Οι Τουρκοκύπριοι συντάχθηκαν με την βρετανική διοίκηση. Πολέμησαν πλάι στους Βρετανούς, δολοφόνησαν Έλληνες πλάι στους Βρετανούς, αξιοποίησαν στο έπακρο τα δικαιώματα που τους παραχώρησαν οι Βρετανοί για να κερδίσουν «πόντους» έναντι της ελληνικής πλειοψηφίας, για όσο διάστημα θα διαρκούσε η βρετανική κατοχή, αλλά και ενόψει της διαγραφόμενης απελευθέρωσης του νησιού, που πληρωνόταν με ελληνικό αίμα.

Η οργάνωση σταμάτησε τη δράση της το 1959, ενώ το 1960 η Κύπρος έγινε ανεξάρτητο κράτος. Ο αγώνας της ΕΟΚΑ αποτελεί τον τελευταίο χρονικά εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων. Η Κύπρος του 1955-1959 αποτέλεσε μια από τις ελάχιστες περιπτώσεις στις οποίες οι Βρετανοί απέτυχαν να νικήσουν σε έναν αποικιακό πόλεμο.